

Hype-indekset

På trods af bred kritik er det personlige H-indeks blevet voldsomt afgørende for en forskers muligheder. Indekset er baseret på antallet af citationer af de publicerede artikler. Men giver det mening?

Af Dean Jacobsen, lektor, ph.d. ved Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Biologisk institut, Københavns Universitet
Djacobsen@bio.ku.dk

Nej, H'et står ikke for "hype", heller ikke for "hysteri", eller for "hyppede kartofler"-indeks. H'et er en forkortelse af Hirsch, efternavnet på den fysiker, der i 2005 lancerede indekset. H-indekset angiver antallet af publikationer, man har været medforfatter på med ligeså mange eller flere citationer. Altså, har man fx et H-indeks på 11, betyder det, at man har været medforfatter på 11 artikler, der alle har mindst 11 citationer. Da indekset er baseret på summen af citationer gennem tiden, er det afhængig af "forskeralder" – det kan kun stige eller stagnere, selv ved ophørt produktion. Omvendt har det den egenskab, at en produktionsmæssig svag periode i en forskers liv i princippet er uoprettelig. Det svarer til, at straffeattesten hos politiet aldrig bliver slettet.

Allerede her vil mange læsere måske tænke: "Åh nej, ikke endnu en problematisering af H-indekset. Selv på Wikipedia er der en lang liste med velkendte kritikpunkter og alternativer"! Ja, men H-indeksets betydning for forskningsbevillinger, ansættelser og fyring har vist aldrig været større. Forklaringen er formentlig flersidig. Dels har indekset været belejligt for "bureaukratiske typer", der gerne vil have enkle metoder til at bedømme forskere på, dels angiver de fleste forskere det nu som en selvfølgelig information i CV'et. Derudover holder forskerne gryden i kog på grund af en udbredt konkurrenceånd.

Videnskabelige citationer og YouTube-visninger

Den mest kritiserede egenskab ved indekset er, at det ikke tager højde for personligt bidrag til de citerede artikler, altså for det reelt udførte arbejde. Man kan med fordel generere et flot H-indeks uden at have skrevet ret meget selv, men i stedet gøre sig populær i mange og store forskergrupper, der kaster medforfatterskaber af sig. Der er altså i høj grad tale om et "netværks-indeks" eller "guttermands-indeks". En anden fin strategi til at puste sit H-indeks op er at skrive brede artikler. Det er imidlertid den helt grundliggende logik i brugen af citationer som faktor, jeg vil diskutere her.

Da H-indekset er baseret på det samlede antal citationer, er det et mål for andres interesse for de publicerede artikler, altså en form for "impact" af egen og medforfatteres arbejde. Det antages implicit samtidig at udtrykke produktivitet og kvalitet. Men det svarer faktisk til at vurdere musi-

kals kvalitet på baggrund af antallet af visninger på YouTube. Fx har den mest sete video med Richard Ragnvald, hvor han synger *Kære lille mormor*, pt ca. 125.000 visninger, mens Savage Roses *What do you do now* pt har ca. det halve med 68.000 visninger (de omtalte videoer er uploadet ca. samtidig). Tænk hvis man fordelte statslige kulturstøttemidler efter antallet af visninger på YouTube! Jeg kan tilføje, at Miley Cyrus' *Wrecking Ball* pt har 719.000.000 visninger, en af de mest sete musikvideoer nogensinde. Den er bestemt seværdig (af flere årsager), men selv om den her og nu genererer stor interesse, tror jeg ikke den vil afstedkomme et musikalsk paradigmeskift. Samtidig medfører en spirende interesse for noget ofte positiv feedback, således at antal af visninger pludselig følger en kædereaktion.

Ligeledes er det med antallet af videnskabelige citationer: De måler også kun den tidligere og aktuelle interesse, en artikel har tiltrukket sig. Og kom ikke og sig, at der ikke er mode i videnskaben, eller at seriøse forskere er hævet over den. En eventuel fremtidig betydning (efter forfatteren er blevet pensioneret eller død) kan selvsagt ikke måles og bliver således irrelevant. Det er en her-og-nu "hype-impact", der kvantificeres.

Tilbage til en nuanceret bedømmelse

Ligesom sælgeren i en butikskæde for hårde hvidevarer bliver bedømt på, hvor mange køleskabe og mikrobølgeovne, han sælger, så skal en forsker også bedømmes på, og evt. have bevillinger efter, om han, imod al forventning, laver noget, og om det giver mening for andre end ham selv. Fair nok! Men at gøre det på baggrund af ét tal, og så H-indekset – det er simpelthen evnesvagt. For nogle forekommer det fikst at rangordne forskere på denne måde. Imidlertid vil intet enkelt indeks kunne udtrykke kvantitet og kvalitet i videnskabelig produktion på en bare tilnærmelsesvis fornuftig facon. Den voldsomme fokus på forskeres H-indeks er ikke blot ligegyldig, den er direkte skadelig ved at overblænde en mere nuanceret vurdering af forskeres virke og ved at være adfærdsregulerende til skade for forskningen. Det er opmuntrende, at mange af selv de mest succesfulde forskere, altså dem med de højeste H-indeks, også signalerer, at nu må dette tossede H-indeks-hysteri stoppe. Det var rigtig sjovt for en tid, men nu må vi se at komme videre! ■